

کل امور انسان و جهان، امشب به دست امام زمان (عج) امضاء می شود

درس اخلاق آیت الله آقا مجتبی تهرانی در شب قدر ...

درس اخلاق آیت الله آقا مجتبی تهرانی در شب قدر

ماه رمضان، ماه اجابت درخواستها

در روایتی پیغمبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: «لَوْ يَعْلَمُ الْعَبْدُ مَا فِي رَمَضَانَ لَوَدَّ أَنْ يَكُونَ رَمَضَانَ السَّنَةَ». [1] اگر بنده بداند که در ماه مبارک رمضان چیست، هر آینه دوست می دارد که تمام سال، ماه رمضان باشد. لذا روایتی نقل شده است که وقتی ماه مبارک رمضان می آمد، پیغمبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) این جملات را می فرمودند: «سُبْحَانَ اللَّهِ مَا ذَا تَسْتَقْبِلُونَ وَ مَا ذَا يَسْتَقْبِلُكُمْ؟ شما به دیدار چه می روید؟! چه چیز به دیدار شما می آید؟! در روایت آمده است: «قَالَهَا ثَلَاثَ مَرَّاتٍ». [2] حضرت سه بار این را تکرار می فرمودند.

در روایتی پیغمبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) می فرمایند: «يَقُولُ اللَّهُ تَبَارَكَ وَ تَعَالَى فِي كُلِّ لَيْلَةٍ مِنْ شَهْرِ رَمَضَانَ ثَلَاثَ مَرَّاتٍ هَلْ مِنْ سَائِلٍ فَأَعْطِيَهُ سُؤْلَهُ؟ خداوند در هر شب از ماه مبارک رمضان سه بار می فرماید آیا درخواست کننده ای از من هست که من درخواست او را اجابت کنم؟! «هَلْ مِنْ تَائِبٍ فَأُتُوبَ عَلَيْهِ هَلْ مِنْ مُسْتَغْفِرٍ فَأَغْفِرَ لَهُ». [3] آیا کسی هست که به من رجوع کند و از من پوزش بطلبد تا من هم ببذیرم؟! این روایات مربوط به خود ماه مبارک رمضان است که موقعیت ماه رمضان را بیان می کند.

رفع حجاب بین عبد و رب، در شب قدر

پیرامون شب قدر، پیغمبر اکرم (صلی الله علیه و آله و سلم) در روایتی می فرمایند: «تُفْتَحُ أَبْوَابُ السَّمَاءِ فِي لَيْلَةِ الْقَدَرِ». [4] تمام درهای آسمان در شب قدر گشوده می شود؛ یعنی تمام حجابها برطرف می شود. در شب قدر هیچ حجابی بین عبد و ربّش نیست. البته این رفع حجاب از ناحیه ربّ است؛ یعنی از طرف پروردگار، هیچ مانعی وجود ندارد. این که گفته می شود که از خصوصیات لیالی قدر این است که دیگر هیچ حجاب و مانعی در کار نیست، به این معنا است که اگر بنده بخواهد با پروردگارش سخن بگوید هیچ مانعی وجود ندارد. لذا عبد در شب قدر باید در راز و نیاز کوشش کند و دردها و مشکلاتش را با ربّش مطرح کند و از خداوند بخواهد که مشکلاتش را حل کند.

تقسیم بندی حاجات

خواسته های ما در یک تقسیم بندی ابتدایی به دو دسته معجل یا کوتاه مدت و مؤجل یا بلند مدت تقسیم می گردند. حاجات مؤجل ما حاجاتی است که در عمود زمان مطرح است و آن را در طول زمان، مثلاً مادام العمر یا برای سال آینده می خواهیم؛ اما حاجات معجل حاجاتی است که یک لحظه هم نمی خواهیم خواسته ما به تأخیر بیفتد. از طرف دیگر، هر چه اهمیت خواسته ای بیشتر باشد، تأکید بیشتری هم بر آن می کنیم و آن را بر دیگر خواسته ها مقدم می داریم و بر آن اصرار می ورزیم.

شب های قدر؛ شب ترمیم گذشته و ترسیم آینده

مطلب دیگر، مسأله لیالی قدر است. در روایتی که زراره نقل می کند، امام صادق (علیه السلام) می فرمایند: «التَّقْدِيرُ فِي لَيْلَةِ تِسْعَةِ عَشْرَةِ وَ الْإِبْرَامُ فِي لَيْلَةِ إِحْدَى وَ عَشْرِينَ وَ الْإِمْضَاءُ فِي لَيْلَةِ ثَلَاثٍ وَ عَشْرِينَ». [5] بررسی امور سال آینده و اندازه گیری آن، در شب نوزدهم انجام می شود و در شب بیست و یکم ثبت و ضبط می شود و در شب بیست و سوم توشیح می شود و به امضای ولی عصر (صلوات الله علیه) می رسد.

حالا ما امشب چه می خواهیم؟ بنده از خدا دو چیز بیشتر نمی خواهیم؛ یکی «ترمیم» و دیگری «ترسیم». ترمیم جایی مطرح می شود که انسان گذشته را تزییع کرده باشد. ما همه مان سال گذشته خطا کرده ایم و این خطاها قابل شمارش هم نیست. شب نوزدهم، شب اندازه گیری امور نسبت به آینده و شب بررسی است. آیا در اندازه گیری امور سال آینده که قرار است امشب انجام

شود، سوابق ما هم در نظر گرفته می‌شود یا خیر؟ اگر بنا باشد که گذشته ما بررسی شود، راه ترسیم برای ما بسته می‌شود. ترسیم بدین معنا است که از خدا تقاضا کنیم که سال آینده ما به احسن وجه باشد.

گذشته خراب ما نیاز به ترمیم دارد

اینجا است که این بحث مطرح می‌شود که راه‌کار چیست؟ راه‌کار این است که ابتدا سراغ «ترسیم» برویم و از خدا بخواهیم که گذشته‌مان را ترمیم کند. علی(علیه‌السلام) در مناجات خود می‌گوید: «إِلَهِي إِنْ كُنْتَ لَا تَرْحَمُ إِلَّا الْمُجِدِّينَ فِي طَاعَتِكَ فَإِلَى مَنْ يَفْرَعُ الْمُقْصِرُونَ»؛ خدایا، اگر فقط به کسانی در طاعت تو کوشش کردند رحم کنی، پس آن‌هایی که اشتباه کردند به چه کسی پناه برند؟! «وَإِنْ كُنْتَ لَا تَقْتُلُ إِلَّا مِنَ الْمُجْتَهِدِينَ فَإِلَى مَنْ يَلْتَجِي الْمُقَرِّطُونَ»؛ و اگر تنها از کسانی که از تو اطاعت کردند قبول کنی، پس کسانی که زیاده‌روی کردند چه کنند؟! «وَإِنْ كُنْتَ لَا تُكْرِمُ إِلَّا أَهْلَ الْإِحْسَانِ فَكَيْفَ يَصْنَعُ الْمُسِيئُونَ». [6] و اگر بنا باشد که جز نیکوکاران را اکرام نکنی، پس بدکارها چه کار کنند؟!

شب نوزدهم، شب تقاضای ترمیم گذشته است؛ البته در تمام لیالی قدر این‌گونه است، اما امشب که بنا بر این است که امور ما را بررسی کنند و اندازه‌گیری کنند و شب بیست و یکم هم ثبت و ضبط کنند، ما قبل از ثبت و ضبط باید از خدا بخواهیم که خدایا از گناهان ما درگذرا!

درخواست صفح جمیل از خداوند

در لیالی قدر تقاضای عفو کردن از خداوند، پناه بردن به غفارِیت خداوند است. ممکن است از خدا بخواهیم که ما را به خاطر گناهانمان عقوبت نکند که این را «عفو» می‌نامند. البته عفو عبارت از آن است که در عین عدم مجازات نسبت به کارهای زشت، بدکاری‌ام را به رخم می‌کشد. ولی ما امشب از خداوند «صفح جمیل» می‌خواهیم؛ یعنی بخشی کریمانه که به روی من هم نیاورد که تو بد کردی.

صفح هم یک نوع عفو است؛ اما یک قسم خاصی از عفو است. ما از خدا می‌خواهیم که نه تنها عقوبتم مکن، بلکه به رویم نیز میاورد؛ چرا که خودم سرافکنده هستم. خودم می‌دانم که وضع خراب است. خداوند کسی است که خودش به چنین عفوی امر کرده است. در آیات قرآن آمده است: «فَاعْفُ عَنْهُمْ وَاصْفَحْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُحْسِنِينَ». [7] عفوشان کن اما عفو، عفو صفحی باشد. در جای دیگر می‌فرماید: «فَاصْفَحِ الصَّفْحَ الْجَمِيلَ». [8] اینجا عبارت «جمیل» را نیز اضافه می‌کند که ممکن است اشاره به این مطلب باشد که نه تنها عقوبتم نکن و به رویم نیاور، بلکه حالا که آمدم، نعمتی نیز بر من ببخشی.

تقاضای ترسیم نیکوی آینده از خداوند

پس امشب از خدا چه بخواهیم؟ ابتدا «ترسیم» بخواهیم و پس از آن «ترسیم» بخواهیم. از خدا بخواهیم که سال آینده‌مان خوب باشد. ائمه معصومین(علیهم‌السلام) در ادعیه مأثوره به ما آموخته‌اند که خدا را خطاب کن و بگو: «عَادُكَ الْإِحْسَانُ إِلَى الْمُسِيئِينَ». [9] نه تنها خطاکاران را عقوبت نمی‌کنی، بلکه به ایشان احسان هم می‌کنی. ما شب نوزدهم باید از خداوند ترمیم بخواهیم و شب بیست و یکم به بعد ترسیم بخواهیم. یعنی امشب همه‌مان بگوییم خدایا ما بد کردیم! خودمان می‌دانیم! به روی ما هم میاورد! ضمناً این را هم توجه داریم که در شب قدر تمام درهای آسمان‌ها از شب تا صبح باز است، به این معنا است که هیچ حاجب و مانعی وجود ندارد.

اهل بیت(علیهم‌السلام) وسیله تمسک به خداوند

البته در این راه به وسیله احتیاج داریم. «وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ». [10] ما هم امشب به خانه‌ای که پر از وسیله است می‌رویم و آن، خانه علی(علیه‌السلام) است. خودش، همسرش، فرزندان، حسین و حسنش، همه وسیله‌هایی هستند که به آنها متوسل می‌شویم.

می‌نویسند علی(علیه‌السلام) در ماه مبارک رمضان هر شب منزل یکی از فرزندانش افطار می‌کرد. شب نوزدهم ماه مبارک رمضان منزل دخترش ام‌کلثوم بود. روایت را او نقل می‌کند. می‌گوید پدرم هنگام مغرب آمد و به نماز ایستاد؛ من برای پدر افطار حاضر کردم و در طبق مقداری نان جو، کاسه‌ای شیر و مقداری نمک سوده گذاشتم. وقتی نماز پدرم تمام شد، نگاهی به این طبق کرد و شروع کرد به گریه کردن. گفت دخترم، برای من دو خورش گذاشتی؟! مگر تو نمی‌دانی که من به پسر عمویم و برادرم، رسول خدا اقتدا کرده‌ام؟ ای دختر، هر که در دنیا خوراک و پوشاکش بهتر باشد، در روز قیامت توقفش نزد خداوند بیشتر است. ای دختر، در حلال دنیا حساب است و در حرام دنیا عقاب است...

منابع:

- [2]. بحارالانوار، ج 93، ص 347
- [3]. بحارالأنوار، ج 84، ص 167
- [4]. الاقبال، ص 186
- [5]. الکافی، ج 4، ص 159
- [6]. بحارالانوار، ج 91، ص 102
- [7]. سوره مائده، آیه 13
- [8]. سوره حجر، آیه 85
- [9]. بحارالانوار، ج 95، ص 389
- [10]. سوره مائده، آیه 35